[illegible]
04 IX 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 155:—
Termin (4 kuud) ...... kr. 56:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Laupäeval, 29. augustil 1970
Upplaga C
Nr. 199 (3483)

Leonhard Vahter: "Kokkulepe riisuja ja tema ohvri vahel"

NEW YORK (VES) — Ajal, kui inimesed on väsinud ja tüdinud talvise töö ülepingutusest ning aastakümneid kestnud külmasõja õhkkonnast välispoliitilises maailmas, vajab ta rahu ning puhkust sisemise pinge leevendamiseks. Viimase aja sündmused nagu tuleksid vastu sellele inimlikule soovile. Eriti kõneldakse pinge lõdvenemisest ja tõusvast muretusest Euroopas. Ja eks ennustada ka Vietnami sõja vaibumist, millele viitavad eriti Ameerika sõjajõudude järkjärguline äratoomine sõjatandrilt. Eel-Aasias on saavutatud vaherahu Iisraeli ja Araabia riikide vahel. Peaasjaks on aga äsja sõlmitud sõprusleping Saksamaa ning Nõuk. Vene vahel, mille eesmärgiks olevat vahekordade parandamine Ida- ja Lääne-Euroopa vahel. Kõiges selles ja teistes vähemates märkides näevad laiad massid uue ajajärgu algust üldise rahunemise suunas ning väljumist külmasõja õhkkonnast.

Mag. jur. Leonhard Vahter, Vaba Eesti Komitee esimees.

Seda peagu üldist eufooriat, meeleolu tõusu, ei jaga aga paljud poliitilised pead. Seda rohkem on meil, eestlastel, põhjust olla murelikud sündmuste käigu suhtes maailmas ja seda ka siis, kui meie ei vaata sündmustele mitte ainult meie kodumaa vaatepiirilt, vaid katsume asju näha ja hinnata laiemas mastaabis nii öelda maailmakodanikuna.

Maailma lähemat arengukäiku arvatakse nägevat ja aimavat eelnimetatud N. Vene — Saksa lepingus. On otse üllatav võrrelda seda ebatasavägisust Saksamaa ning Nõukogude saavutustes lepingu alusel. Pooled lubavad omavahel lahendada kõik tüliküsimused rahulikul teel, ning austada piire, nagu need on kujunenud tänapäeval Euroopas. Saksamaa tunnistab Poola suhtes Oder-Neisse piiri. Mõlemad lepingupartnerid lubavad normaalvahekordade arendamisel minna välja "praegu eksisteerivast olukorrast" Euroopas.

Ainult pealiskaudsel vaatlusel võib paista, et mõlemad lepinguosalised on oma õigustes ja kohustustes võrdses olukorras.

*

Piltlikult öeldes on aga siin toimunud kokkulepe tänavariisuja ja ohvri vahel, kus ohver loobub oma õigustest riisutu suhtes, saades aga vastutasuna lubaduse, et uusi riisumisi enam ei toimu.

Nõuk. Vene võib muidugi guniisuseid lubadusi anda südamevaluta teades, et ükski mittekallaletungileping ajaloos pole suutnud ära hoida kallaletungi. N. Vene võitu suurendab asjaolu, et Saksamaa on andnud talle oma õnnistuse ikestatud rahvaste orjastamise suhtes, tunnistades status quo'd Euroopas. See tähendab, et Nõuk. Vene vallutusi, millele vaadati rahvusvahelises läbikäimises kui röövakile, käsitatakse nüüd vähemalt Saksamaa-N. Vene vahekordades kui õiguspärast toimingut.

Selle vastu pole Saksamaa saavutanud isegi viibet selleks, et N. Vene katsuks tulevikus tulla vastu kahe Saksamaa ühendamisele või et N. Vene nõustuks tulevikus vastu tulema Berliini küsimuse lahendamisele soodsas mõttes Saksamaale ja ta liitlastele.

Ka pole mingit viibet selleks, et N. Vene oleks valmis tulevikus revideerima seda ebaloomulikku olukorda, kus ta hoiab koos oma satelliitidega Saksamaa ning Lääne-Euroopa piiril ligi kolmemiljonilist sõjaväge ning mitmekordselt suuremat lennuväge, kui see on lääneliitlastel. Saksamaa muidugi loodab oma edasistel läbirääkimistel N. Venega veel midagi saavutada, et Brandt võiks oma läbirääkimisi ja lepingut N. Venega kuidagi õigustada.

Läbirääkimistel N. Venega antakse poliitilistes ringkondades Saksamaale pioneeri osa, kes esimesena on läinud II maailmasõjaga loodud maailmapoliitilisse tühikusse rajama teed lääneliitlaste järgnevatele poliitilistele ekskursioonidele, eriti N. Vene poolt soovitatud Euroopa julgeoleku konverentsiks, mille üheks tähtsamaks eesmärgiks on saavutada ta vallutuste tunnistamist juba laiemalt foorumilt, et sulgeda suud jäädavalt kõikidele, kes veel kõnelevad ikestatud rahvaste vabadusest. Lohutuseks meile on asjaolu, et Brandt lubas esitada lepingu ratifitseerimiseks vaid pärast seda, kui N. Vene on nõustunud parandustega Berliini olukorra suhtes (eriti juurdepääsu teede õiguse avardamisel ning kodanike läbikäimises mõlemate Saksamaade vahel). Edasi on ka loota, et vaevalt saab Lääs lubada N. Venele status quo tunnistamist viisil, nagu seda tegi Saksamaa

Järg. lhk. 2

Eesti "maa-arstidest" arstiteaduse arengus

Veel 18. ja 19. sajandeil oli eesti linnades arste, eriti aga veterinääre suhteliselt vähe, maakeskustes asus neid vaid harukordadel. Hädatarbest tingituna tegutsesid siis külades oma "maa-arstid", mõnes kihelkonnas koguni 2—3, teises ei ühtki. Nood "maa-arstid" tohterdasid oma viisil nn. "maa rohtudega", mis valmistati suuremalt osalt arstirohu-taimedest, nii inimeste kui ka loomade haigusi.

"Körtsitaguse Mart Sanderist" oli selle lehe veergudel juba lühidalt juttu ("E. Päevaleht", 1.6.1970). Tuntud ja teenekas eesti nahahaiguste eriteadlane dr. Max Klompus, kes süvenenult oli uurinud selle "suure nõia" ja "imearsti" ravimeetode, oli andnud enne oma surma eesti "maa-arstide" kohta alljärgneva hinnangu: "Meie vanad maa-arstid arstisid maarohtudega eriti nahahaigusi palju paremini kui meie seda praegu teha suudame. Uuem arstiteadus teeb nüüd igal alal edusamme ja on hakanud alles nüüd ka nahahaigusi paremini arstima".

Korbe maa-arst "Körtsitaguse Mart Sander" oli 19 sajandi keskel ning kolmandal veerandil väga tuntud ka naaberaladel, vähemalt 8;-km raadiusega, kuid tema juurde võeti tervise-otsimise-reise ette kaugemaltki. Lisaks eelpool esitatule oli veel 1940. aastail Mardi kohta liikvel teisigi tõepäraseid "imelugusid". Siinkohal lubatagu aga perekonna-traditsiooni alusel peatuda tema perekonnanime "Sander" saamise juures, kuna see saamislugu võiks üldiselt ilmestada nimeandmist teistelegi samanimelistele ning nimedepanemist Eestis üldiselt.

Hilisema "Körtsitaguse Mardi" isa Jüri oli pärisorjuse lõpul "Ahtsamaa" talu peremees Uduvere lähedal P.-Jaagupis, Eerma külas. Kui mõisast käsk 1829.a. tuli perekonnanime andmiseks sinna ilmuda, ei läinud Jüri endale perekonnanime võtma, vaid ütelnud: "Minule on juba ristimise ajal üks nimi antud, teist nime mulle enam vaja ei ole! Kõik teopäevad ja muud kohustused on mul mõisa vastu täidetud ning mul ei ole vaja mõisa minna — kui mõisahärra minuga soovib rääkida võib ta siia Ahtsamaale tulla" ... Kui Jüri mitmeid käske trotsides siiski mõisa ei ilmunud, otsustanud kohalik mõisnik Ahtsamaa taluperemehele ise nime anda — nimelt "Sander", kuna ta oli keiser Aleksanderi käsule vastu hakanud ning nimepanemiseks mitte mõisa ilmunud.

Taoliselt too legend. "Sanderite" suguvõsa päritolu kohta ei ole kahjuks andmeid, kuid tõenäoliselt on nad muistsed Korbe elanikud, kuna teise rootsi maarevisjoni ajal 1622—1624 leidub (fol. 119) keskse tähtsusega Hallinga (Hllick, Alliqua etc.) külas päristalupoeg "Adsehem Hannos". Tema kohanimi "Adse" — tohiks end tõlgitseda lasta "Ahtsa"-st (ahas, ahtake — kisas, näit. põlluriba kohta). Too "Adsehem Hannos" oli suhteliselt tolle rootsi-poola sõdade järgajastu kohta jõukas mees, omas tavalisest suurema talukoha, kaks härga, kaks lehma ning hobuse, pealeselle oli tal kaks poega, kelledest üks osa võttis kohalikust vahiteenistusest. "Sanderi"-nimelisi leidus varem ka naabruses asuvas Soontaganas, Rabavere külas, kuid sugulus nende vahel on küsitav.

Lisaks "imearstile" Mart Sanderile leidub Pärnu- ja Läänemaalt andmeid veel alljärgnevate "kangemate" maa-arstide kohta: Umbes 60 aastat tagasi, seega 20. sajandi alguses, tegutses Tori-Jõesuus kuulus "hullu-arst" Jõesuu-Jaan, perekonnanimega Tohv. Too Jõesuu-Jaan arstis inimesi kui ka loomi "marutõbest" ning võib arvata ka muudest hullustuse-hoogudest omatehtud maarohtudega, nimelt erilise pulbriga.

Kuid selle pulbri koosseisu ja mõju ei ole "õpetatud arstid" suutnud uurida ega selgitada... Naaberkihelkonnas Soontaganas (Mihklis) elas 19. sajandi lõpul üks vana mees, kelle nime enam ei mäletatud. Tema erialaks oli välja väänatud või "nikastatud" liikmete paigale panemine. Kuid ta ravis ka muid luude-liigeste haigusi... Veel 1950-ndail aastail elas Söörike külas-end Vee, hilisem Halinga vald — [illegible], kes oskas "ussi-sõnu". Usuti, et eideke vaid käe pealepanemisega haigele kohale suutis ravida mürkussi hammustust või "nõelamist". Selle maa-arsti nimi ei kuulu siin avaldamisele.

Lõpuks mõningaid uusi andmeid terviklikuma isiksuse-pildi saamiseks "imearsti" Körtsitaguse-Mardi pojapojast, dipl. ins. Martin Sanderist,

Järg. lhk. 2.

Dipl. ins. Martin Sander

Akad. eksamid

University of Denver, Colorados, lõpetas BA kraadiga inglise keele alal **Ell Piret Breeden,** Denver, Col. Ta jätkab õpinguid sügisel samas ülikoolis magistrikraadi saavutamiseks. Lõpetaja on Coopertownis, N. D. eluneva Edgar ja Ellinor Multeri noorem tütar.

Delaware ülikooli loodusteaduskonna lõpetas bioloogia alal BA kraadiga **Eva Epp Rünk.** Heade õppetulemuste tõttu oli ta koolis Dean's List' il". Ta jätkab õpinguid samas ülikoolis magistrikraadi saavutamiseks, õppides kunstiajalugu.

Londonis, Ont. Kanadas lõpetas Western ülikooli inseneriteaduskonna BSc kraadiga **Rein Viljo Uuesson** (korp! Ugala).

Üldpilt uuest Eesti Majast Vallingatanil sissekäikudega nr. 32 ja 34. (EPL-foto Lepper)

Põhjustas pakti sakslaste kartus, et USA evakueerub?

WASHINGTON (VES) — Moskvas 12. augustil sõlmitud leping oli maailmapoliitikas koimas Saksa-Vene pomm viimase 50 aasta jooksul. Esimeseks oli teatavasti Rapallo salajane pakt, mis sõlmiti 1922. a. ja millega Nõukogude Vene aitas kaasa muuhulgas Versailles' lepingu rikkumisele Saksamaa poolt. 1939. a. Ribbentrop-Molotovi allkirju kandev pakt oli maailmale kõige suurem üllatus ja see oli ühtlasi otseseks maailmasõja vallandajaks. Seekordse Brandti ja Kossõgini allkirju kandvat lepingut on katsutud võrrelda mõlema eelmisega. Täpselt muidugi ei saa neid võrrelda kummagiga, ühist on ainult niipalju, et Saksamaa ja Vene on jällegi teinud otsuseid Euroopa saatuse üle ilma et paljudeltki asjaosaliselt oleks arvamist küsitud.

Optimistid ütlevad, et seekordne leping toovat Euroopale rahu, julgeolekutunde ja majandusliku õitsengu. Pessimistide arvates on selle tulemuseks kunagine Saksamaa ühendamine Nõukogude tingimuste alusel ("Daily Telegraph", London) ja Vene mõju tohutu laienemine Lääne-Euroopas. Vastavalt ameeriklaste loosungile "Ameerika ameeriklastele!" juhatub uus leping mõne lääne ajakirjaniku arvates venelastele kätte loosungi: "Euroopa venelastele!"

Seoses lepingu sõlmimisega kinnitas Bonn, et see mingil moel ei riiva lääneliitlaste huvisid Saksamaal. Kuid mitmed konservatiivsed ajalehed Inglismaal ja Prantsusmaal kirjutavad, et leping tähendab otsest sissemurdu lääneliitlaste kaitsesüsteemi. Ühendriikides on, näiteks, juba pikemat aega kostnud hääli USA vägede tagasitõmbamiseks Euroopast. Selle voolu juhiks on demokraatide juht Senatis Mike Mansfield. Nüüd, kus Lääne-Saksamaa on sõlminud Venega mittekallaletungi pakti, on ju loomulik, et USA kaitseväed Saksamaal ja võibolla isegi mujal Euroopas muutuvad ülearusteks, sest enam ei ole ju karta kallaletungi...

*

Saksamaa loovutas lepinguga kõik sõja tõttu kaotatud alad ja sai selle vastutasuks ainult head väljavaated majanduslikuks läbikäimiseks N. Venega. Bonnis on juba kõneldud mõningatest hiigelprojektidest, mis saksa teaduse ja tehnika abil N. Venes läbi viiakse. Muuhulgas algab suurema auto- ja traktoritehase ehitamine N. Venes. Juba varem sõlmiti kokkulepe, mille järele Saksamaa ehitab läbi Venemaa 400 milj. dollarilise õlitorustiku, et vene kütteõli ja gaasi tuua Lääne-Euroopasse. Septembris sõidavad Saksamaa abi üksikasjade kohta läbirääkimisi pidama majandusminister K. Scheel ja teaduste minister H. Leussink.

Bonnis on vihjatud, et õige peatselt alatakse läbirääkimisi ka Ida-Euroopa satelliitriikidega, eesotsas Tshehhoslovakkia ja Poolaga. Kuna N. Venega on kokkulepe olemas, loodetakse Bonnis, et ta ei tee enam takistusi ka lepingutele satelliitidega, seda enam, et lepingu alusel ei saaks Lääne-Saksa satelliitriikidele toeks olla, kui need peaksid mingil kujul ülestõusu üritama.

*

Lähenemiseks N. Venele on käinud Lääne-Saksa vasakpoolsemas ja liberaalsemas ajakirjanduses propaganda juba ammugi, kusjuures eriti rõhutatakse, et olukord nõuab reaalsemat poliitikat. Sellega on seotud aga ka paras osa ameerika-vastast propagandat. Kui uskuda Saksamaal korraldatud ankeetide tulemusi, siis on saksa rahvas muutunud rõhuvas enamuses sedavõrd reaalpoliitikuteks, et nad ei usugi enam mingit endiste piiride taastamist.

Ajakiri "Stern" laskis, näiteks, ühel Frankfurti uurimis-instituudil korraldada ankeedi poliitilistes küsimustes, kusjuures üheks küsimuseks oli, kas loovutada jäädavalt Poolale alad, mis ta sõja järele Saksamaalt sai. Tervelt 69 protsenti oli loovutamise poolt ja ainult 15 prots. vastu. Ülejäänutel puudus seisukoht. Ida-aladelt pärinevate põgenike osas oli loovutamisega nõustujate protsent — 61!

Kas Brandti sundisid lepingut sõlmima ainult majanduslikud väljavaated? Üks kantsleri lähemaid sõpru on seletanud tema seisukohti järgmiselt: Brandt ja tema valitsus on ammu veendumusel, et USA-poolne kaitse ei kesta enam väga kaua ja seepärast on tarvis julgeolekut kindlustada lepinguga. Brandt on pealegi pessimist lääne abi suhtes sellest peale, kui ta oli veel Lääne-

Järg. lhk. 2.

Autoparv Helsingist Tallinna?

HELSINGI (EPL) — Soomlased on juba mõnda aega tunnud huvi parvlaevaühenduse sisseseadmiseks Helsingist Tallinna, et sel teel võimaldada soome kontinendi autoliiklusel otse üle Baltikumi sõita Euroopa kontinendile senise üle Skandinaavia käiva tee asemel. Läbirääkimisi on peetud, kuid ei ole tulemusi annud.

Uusi Suomi teatab nüüd, et Turu laevaselts Silja, milline peab ka Soome-Rootsi ühendusi, hellitab lootusi, et parvlaeva liiklus saab teoks ületuleval aastal, s. o. a. 1972. Silja direktor Nils Wetterstein on tähendanud, et eriline komisjon töötab projekti kallal, uurides ühenduse võimalusi ka venelaste juures. Takistuseks olevat eestkätt asjaolu, et Eestist kontinendi suunas minevad maanteed on ebaajakohased autostraadidena ja halvas korras, samuti olevat Tallinna sadamamaksud liiga kõrged. Soomlased tahaksid parvlaevade liiklust siduda ka Helsingi-Stockholmi parvliiklusega.

Kohvrid leitud

Need 6 kohvrit, mis Kanada eesti noortel Frankfurdist Stockholmi sõites kaduma läksid, on saksa raudteevõimude poolt leitud ja toimetati Stockholmi, kust Pan American Airways, keile lennukiga eestlased lendasid, need kohe Kanadasse järele saatis.

Seejuures selgus, et Kanada noorte orkestri pillid olid jäänud Arlanda reisijatehalli, milled ka koos pakkidega järele saadeti. Sellega ei ole ükski reisijaist oma varanatukesest ilma jäänud.

Vene hävitaja sõitis peale rootsi fregatile

Rootsi fregatt "Sundsvall" põrkas möödunud nädala kolmapäeval Rootsi territoriaalvetes Skåne lähedal kokku vene allveelaevade hävitajaga. Rootsi fregatikomandör peab kokkupõrget õnnetusjuhtumiks, millel ei olevat midagi tegemist "sihilikkusega". Vene laev oli enam kui ühe kilomeetri kaugusel seespool rahvusvahelist piiri.

Sovjeti saatkonna esindaja kutsuti järgmisel päeval rootsi välisministeeriumile, kus talle anti üle vastav protestinoot. Tõenäoliselt nõutakse venelastelt rootsi fregati paranduskulude tasumist.

— Kahjud ei ole just suured, üteldi rootsi poolel. Laeva külg on mõne meetri ulatuses sisse muljutud ja ka komandosild on kohalt nihutatud. Kokkupõrge on pildistatud ja samuti on registreeritud venelaste signaalid, milled nad saatsid ühenduses sellega, kui rootsi laeva poolt neid varem hoiatati. Nii fotod kui ka signaalid, milliseid uurib rootsi kaitseväestaap, peavad tõendama, kuidas lugu tegelikult oli.

Kokkupõrge juhtus kell 17.30, kui "Sundsvall" oli oma õppetegevuse lõpetanud ja teel tagasi baasi.

— Me avastasime esiteks vene hävitaja radariga ja saime hiljem ka hea ilma tõttu silmakontakti, jutustab fregatikomandör Sandberg. Selgus kohe, et see on allveelaevade hävitaja, tüübist SO-1. Seda laevatüüpi omavad kõik Varssavipakti-maad.

— Alguses seisis laev paigal, siis aga algas äkki suure kiiruga sõitu meie suunas. Meie kiirus oli 18 sõlme, venelastel 20. Küllap nad tahtsid näha meid lähemalt. Kui nad jõudsid Rootsi vette, võtsime me paralleelkursi nendega kohtamiseks. Aga kui me olime 400—500 m üksteisest, suundus vene laev otse meie peale. Ma korraldasin vahetult peatumise ja siis tagasikäigu, kuid allveelaevade hävitaja jatkas edasikäiku — ja siis oligi kokkupõrge vältimatu, jutustab rootsi laeva komandör,

Kui osteti esimene Stockholmi Eesti Maja. EPL-fotograaf Lepperi pilt ühest esimesest nõupidamisest praeguse Eesti Maja saalis, kus maalrid olid juba alanud tööga.

EPL *29. augustil 1970*

PAREM KLIIMA

Milline on eestlaste asend Rootsi ühiskonnas? Eestlaste, kes n. noorustasid tegelikult koos lätlastega esimese "võõrkeha" Rootsi ühiskonnas, tulles põgenikena siia sügistormides aastal 1944. Ei saa öelda, et eestlastel oleks halvasti läinud. Nad on omal viisil olnud mustersisserändajad, kelle kohta ametivõimudel ja avalikkusel on ainult ütelda olnud head. Terved, töökad, edasipüüdlikud inimesed, kes kiiresti endile uued juured alla ajavad ja üldisele tasemele jõuavad, ilma et nad sellejuures palju sotsiaalabi küsiksid või abi vajaksid. Ühes punktis on eestlased olnud teistmoodi, kui siinne ühiskond on oodanud. Väsimatu järjekindlusega on nad vahet teinud kohanemise ja assimilatsiooni vahel, mis omakorda on tuginenud nende kindlale soovile säilitada oma keelt ja kultuuripärandit paralleelselt siinse keele ja kultuuriga. Ei ole saladus, et just see aktiivsus ja enesesäilituspüüdlus on kaua üherahvuselisena püsinud, on Rootsile olnud võõra,d kui mitte isegi vastuvõtmatud elemendid, kuigi seda kunagi eriti ei ole rõhutatud -- tegemist on olnud vaid sissejuurdunud ettekujutusega, et kõik, kes saavad uue kodakondsuse, ka rahvuselt muutuvad. Sõna natsionaliteet on katnud nii rahvuse kui riikkondsuse mõistet. See on uueks ilminguks, et üks grupp tahtis neid kahte mõistet lahus hoida.

Sellele ei hakatud vastu. Neid püüdlusi ei takistatud eeldusel, et "aeg kõik asjad korraldab". Sellest on nüüd üle veerand sajandi möödas.

Vahepeal on aga Rootsis palju muutunud. Üherahvuseline maa on muutunud kiiresti paljurahvuseliseks, kuigi sissevoolugrupid ei ole kuigi suured. Kogusummas ulatub aga mitterootsi element juba poole miljoni inimeseni, millistest pooled esinevad tööjõustatistikas. Seoses selle arenguga on uute rahvusgruppide probleemid muutunud pakilisteks ja kogu aeg käib vaidlus, mis oleks nende heaoluks vaja ja kuidas neid koheldada ning vastu võtta. Eestlased ja lätlased teatavasti saabusid põgenikena ja on selles mõttes oma algasendilt erinevas olukorras: nad ei tulnud vabatahtlikult, vaid poliitilistest olukordadest sunnitult. Teised kõik on valdavas enamuses immigrandid, vabatahtlikud sisserändajad ja parema majandusliku olukorra otsijad. Kuid samal ajal on nad ka inimesed, kes kannavad oma kultuuri ja traditsioone ning kahtlemata hoiavad kokku ja organiseeruvadki. Selle tõttu on nagapidi "sulatamismentaliteet" pehmenenud ja suhtutakse mõistvamalt vähemusgruppide vajadustesse. Kuna Rootsi ametlikus poliitikas ilmselt teadlikult ei tehta enam vahet poliitiliste põgenike ja sisserändajate vahel (need on kõik koondatud Invandrarverketi jurisdiktsiooni alla), siis puudutab siinne uus siserändajate-poliitika ka eestlasi. Teatud määral, sest endise Välismaalaste Komisjoni järglasena vaatleb asutus Rootsi riikkondust omavaid naturaliseeritud eestlasi kui väljaspoole oma jurisdiktsiooni kuuluvaiks, kuigi fakt on, et nende probleemid selle naturalisatsiooniga pole muutunud kultuuripüüdluste osas. Ja seda on vajalik ikka ja jälle rõhutada, eriti kus näib, et just naturaliseerunuid enam kuidagiviisi ei taheta vaadelda poliitiliste põgenikena, arvaku nad siis ise mis tahes. See aga tähendab, et kodanikelmaksumaksjail võivad olla rahvusgrupina erihuvid ja nõudmised, mida nad peavad loomulikuks lahendada riigi abiga. Mitte almustega ja humaansusega, vaid sõna tõsises mõttes omaenda maksude arvel. Kuna poliitiline kliima vähemuste suhtes on paranemas, siis võibolla juhtub, et ka see mõttekäik leiab pikkamööda aktsepteerimist. Aga loomulikult ainult siis, kui eestlased ise oma rahvuslike nõudmiste ümber kogunevad. Tühja kotti ei saa keegi hoida püsti. Mis mõtlevad näiteks need eestlased, kes oma lapsi ei juhi eesti algkooli, kuigi nad teavad, et valitsusvõimu poolt koolile antud staatus on ajutine ja selle püsimine oleneb eestlaste oma huvist instituutsiooni vastu.

Meie asend siinses ühiskonnas oleneb eeskätt meist endist. Kahtlemata saavutasime teatud respekti just sellega, et suutsime mitte ainult majanduslikult sisse elada, vaid samal ajal ka oma rahvusgruppi efektiivselt ühiskondlikult organiseerida ja võidelda kätte teatud riiklikud toetused selleks otstarbeks. Nüüd, kus nende toetuste ja abi saamine on muutumas loomulikumaks, ei ole aeg ohje lõdvale lasta ja passiivsusega lammutada seda, mis vaevaga on üles ehitatud. Stockholmis saime uue suurema Eesti Maja. Sisustagem seda ja kõiki muid eesti asju jätkuva aktiivsusega. Aktiivsusega, millest häid märke möödunud aasta algatustes ja üritustes on rohkesti näha olnud.

KLA

Riisuja ja ohvri

Algus lk. 1

oma pioneerkäigul. See oleks suurimaks pankrotitunnistuseks lääneliitlastele. See pole usutav.

Vaatlejad arvavad ka, et N. Vene üheks oluliseks eesmärgiks lepingu sõlmimisel Saksamaaga olevat majanduslike krediitide ning lääne tehnika saamine. Küsimuseks on, kas on lääs nõus aitama kommunismi ülesehitamisele N. Venes, või on profiiditung tugevam?

*

Selle kõige kõrval on murettekitavaks momendiks tendentsid, mis avalduvad Ameerikas ja ta välispoliitikas ja mille sihiks on Ameerika osa vähendamine maailmas.

Need tendentsid avalduvad Ameerika sõjajõudude tagasitõmbumises, mis on halbaennustavad. Edasi, kavatsusel on edaspidi ära tuua osa Ameerika sõjajõude Lõuna-Koreast ning ka Euroopast. Seda tendentsi võime tähele panna sõjajõudude eelarve kärpimisel ja kas või kavatsevast Pentagoni ümberkorraldamisest eesmärgil "suurendada eraisikute mõju" riigikaitse teostamisel ning sõjaministeeriumi juhtimisel. Mõnel pool on tõsiseid kartusi Ameerika uuest isolatsionismist, kus kiputakse unustama, et just Ameerika isolatsionismist on tekkinud kaks suurt maailmasõda.

USA valitsusel näib olevat suuri raskusi, et seda survet isolatsionismile tagasi tõrjuda ning vastu panna niinimetatud Ameerika rahvuslike prioriteetide ümberasendamisele, et rahuldada esijärjekorras siseriiklikke nõudeid. Ajaloost on teada, et alati on populaarne olnud ressursside kulutamine sisemisteks vajadusteks. Eriti on see nii olnud demokraatlikes riikes häälte püüdmise eesmärkidel.

Ka siin võime lohutada endid sellega, et praeguse maailma olukord on nii käegakatsutavalt halb, et Ameerika isolatsioonlohud saavad kõigile selgeks, kuna Ameerika tagasitõmbumine maailmast tooks otsekohe kaasa kommunismi marsi üle maailma.

Tõepoolest näemegi ühel ajal survega Ameerika osa vähendamiseks maailmas üht teist tendentsi, mis avaldub N. Vene erakordselt kiires sõjajõudude ülesehitamises ning ta võimupositsioonide laiendamises. Eriti on see silmapaistev Ees-Aasias ja Vahemere piirkonnas. Nähtavasti on N. Vene juhid otsustanud ära kasutada maksimaalselt demokraatia siseraskusi, mis ahvatleb N. Venet julgemale tegutsemisele. Meie läheme vastu tulevikule, mis võib ennustada tohutuid ohte maailmas. Kuid eks seda näitavad juba lähemad sündmused.

Leonhard Vahter

Praegune Värska. Vaade aleviku peatänavale, mille ääres iseseisvuse- ajast pärinevad kauplushooned.

Värska mudalademed sobivad ravimiseks

Eesti Geoloogia Valitsuse geoloogid (peageoloog — Evald Mustjõgi) avastasid Värskas mineraalvee kõrval nüüd ka suured järvemuda varud. Mineraalvee tootjana ja levitajana-müüjana esineb Tartu õlletehas. Müügile lastakse Värskast saadav mineraalvesi "VÄRSKA" nime all. Järvemuda kasutamiseks ehitatavat Värskasse sanatoorium, sest mudale ja mineraalveele lisandub seal veel soodne kliima, männimetsad ja järv.

Värska muda on nn. sapropeel ehk kõdumuda. Uurimine näitas, et kogu Värska lahe põhja katab mudakiht, mille paksus ulatub kohati kuni 12 meetrini. Vastavas ülevaates näidatakse, et "muda on äärmiselt puhas, kõrge orgaanilise materjali sisaldusega ja sisaldab ka küllalt palju väävelvesinikku. Seega osutub Värska lahe muda kvaliteetseks ravimudaks."

Geoloogide arvestused näitasid, et järvemuda varud Värska lahe piirides on väga suured — ligi neli miljonit kuupmeetrit. Praegu olevat geoloogidel kavas — jätkata mineraalvete otsimist veelgi suuremates sügavustes, kust olevat eeldusi saada senisest veelgi kõrgema mineralisatsiooniga vett. Seda kavatsetakse kasutada siis ravivannidena.

Järvemuda populariseerivas kirjutises lisatakse üldisele seletusele, et "suured järvemudade varud Värska lahes ja ka kaugemal Pihkva järves huvitavad kindlasti ka põllumehi. Kõrge orgaanilise materjali sisalduse tõttu on muda kvaliteetseks orgaaniliseks põlluväetiseks, seda eriti Värska ümbruse liivastel maadel. Et lahes on vee sügavus ainult paari meetri piirides, siis ei ole muda ammutamine suures koguses kuigi kulukas."

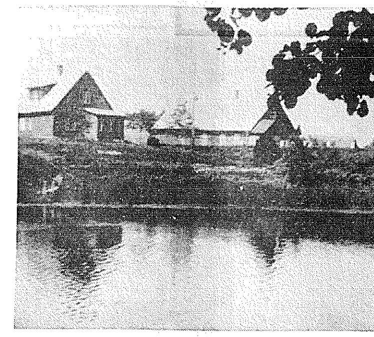

Värska lahe kaldavesi, mille põhja katavad mudalademed.

Põhjustas pakti kartus?

Algus lk. 1

Berliini linnapea ja venelased ehitasid seal nn. häbimüüri, mille tõkestamiseks ameeriklased ei liigutanud sõrmegi.

*

Washingtoni seisukoht uue lepingu suhtes on olnud "kõhklevalt pooldav". Välisminister Rogers mainis, et see peaks olema esimene samm Euroopa olukorra paranemisel. Mõnede vaatleja teated, et Nixon olevat andpoliitika kujundajate hulgas skeptikuid. Üldisõnaliselt on teatatud, et "Washington jälgis kogu aeg elava huviga asjade käiku."

Selles osas on huvitavad mõne vaatleja teated, et Nicon olevat andnud Brandtile tema missiooniks koguni soovituse. Nixon teeb praegu pingutusi, et saavutada stabiilsust ja rahu Euroopas, Aasias ja Lähis- Idas. Selleks on ta vaatlejate teatel ajanud mitmeid katsesarvi Moskva suunas, kusjuure ühe vahemehena mainitakse isegi Soome presidenti Kekkoneni, kellel oli Nixoniga pooletunnine kõnelus. Oma uue nn. läbirääkimiste-poolitika üheks õieks oli ka küsitava väärtusega vaherahu Iisraeli-Egiptuse vahel, mis käiku läks Nixoni-Rogersi initsiatiivil, erinõunik Kissingeri vastuseisust hoolimata, kes tahtis Iisraelile anda suuremat julgeoleku-garantiid.

*

Saksa valitsusmeelne ajakirjandus kõneleb mitmest "Bonni võidust Moskvas". Üheks olevat see, et N. Vene nõustus loobuma teatavast UN-i sättest, mis talle annab õiguse vajadusel teostada sõjalist interventsiooni Lääne-Saksamaale. Teine silmapaistvam võit oli olnud see ,et Gromõko "lõppeks suuremeelselt" loobunud nõudest, et Bonni valitsus annaks tunnustuse Ida-Saksa rezhiimile. Edasi mainitakse Moskva lubadust, et liiklus kahe Berliini vahel muutuvat vabamaks.

On toodud juba ka lähemaid üksikasju sakslaste külaskäigust Moskvasse. Näit. olnud kõige ägedamad kõnelused välisminister Scheelil Gromõkoga, mille juures viimane sageli peksnud rusikaga lauale. Nagu kanossas-käijal asti Scheelil koos Brandtiga asetada pärg tundmata vene sõduri hauale. Scheel endise Hitleri Luftwaffe ohvitserina oli lõppeks üks neid, kes aitas venelaste inimkaotustele omajagu kaasa.

*

Leping tuleb ratifitseerimisele Bonnis lähemal ajal. Et see ratifitseeritakse, sellest ei ole tõenäoliselt kahtlust, kuna isegi endine kantsler Kiesinger teatas juba, et ta loobub opositsioonist. Rõhuv osa tema parteikaaslastest on siiski lepingu vastu. Brandt on omalt poolt töötanud, et ratifitseerimist ei toimu enne, kui N. Vene garanteerib teatavaid kontsessioone Berliini osas.

Kui leping jõustub, tekib kahtlemata raskusi põgenikorganisatsioonidel Lääne-Saksas. Moskvale on eriti valusalt silmas ukraina ja vene vastavad institutsioonid, muuhulgas vene raadiosaade "Svoboda" (Vabadus), kirjastus "Possev" jne. Juba varem nõuti Moskvas, et need suletakse vähemalt enne 1972. a. olümpiat Münchenis. On kartusi, et uue lepingu najal Moskva saab nende sulgemist juba nõuda.

VOX

Pärandusfond Saksamaal

GEISLINGEN (ER) — Kadunud Tallinna hambaarst Helmi Tambergi testamendi põhjal alustas tegevust tema 1949. a. Geislingenis varalahkunud kasutütre Helvi Tambergi-nimeline mälestusfond.

Fondi juhatusse kuuluvad testamendi põhjal eluaegsete liikmetena adv. Woldemar Salm, Berliinist, Keskkomitee esimees Johannes Västrik, Geislingenist ja kolmanda liikmena Keskkomitee poolt valituna Juku Pent, Leonbergist.

Mälestusfondi juhatus pidas Geislingenis oma esimese koosoleku, kus otsustati välja kuulutada stipendiumide andmine Saksamaal asuvatele eesti üliõpilastele ja määrati Saksamaa skautidele-gaididele suurlaagrist osavõtuks toetust DM 1.000.

Samasuur summa määrati Abistamisfondi käsutusse.

Helmi Tambergi testament on tehtud enne tema surma notari juures ja see on nüüd kohtu poolt kinnitatud.

Pensionärid tegevuses

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Pensionäride Ühingu väljasõit 20. ja 21. augustil Aalborgi kujunes järjekordselt mõnusaks ja sõbralikuks koosviibimiseks.

Osavõtjaid oli 14, ilm oli ilus ja suureks naudinguks oli bussisõit läbi kauni Taani maastiku, mis mõjus rahustavalt pärast trügimist -sagimist laeva pardal. Soovime, et see sõit mitte viimaseks ei jääks.

Esmaspäeval, 7. septembril algab ühing jälle uue sügishooajaga, üteldes teretulemast kõigile endistele ja uutele liikmetele. Katsume taas millegagi tegelema hakata, et koosviibimise tunde kasulikumalt mööda saata. Käsitööringi naispere saab septembrikuu jooksul näpunäiteid õmbluse alal nii mõõduvõtmises, juurelõikuses kui ka lihtsamate esemete õmbluses.

Jällenägemiseni Eesti Majas 7. septembril kella 11 ja 14 vahel!

Juhatuse nimel A. Lõuend.

Dots. F. Aasma 50-aastane

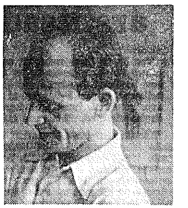

Felix Aasma

Göteborgis tähistab 50-aastast sünnipäeva dotsent Felix Aasma.

Koolivennana ei osanud arvata, et Felix Aasmast võiks saada tehnik ja veel selle ala dotsent. Ta oli koolipõlves täielikult humanitaarsete huvidega, ta kirjutas häid kirjandeid ja pidas ilusaid kõnesid, tulles kunagi isegi teisele kohale üleriiklikel kõnevõistlustel.

Kuid okupatsioonid ja pagulasolukorrad on vajutanud peale oma pitseri. Ja see on nii mõnigi kord suunanud inimesi sellele teele, kuhu varem ei ole kavatsenud asuda. Kuid see tõendab samal ajal, et kui inimene on heade vaimuannetega ja tubli töövõimega, siis saavutab ta häid resultaate igal alal.

Felix Aasma, endise nimega Akerman sündis Lõuna-Pärnumaal, 30. augustil 1920 kooliõpetaja pojana. Pärast kohaliku algkooli lõpetamist astus Pärnu I Gümnaasiumi, mille lõpetas väga heade tagajärgedega 1940. aasta kevadel. Oli lühikest aega Tallinna Tehnika ülikoolis ja hiljem põgenikuna Soomes, kust tuli edasi Rootsi. Siin teenis raha metsatööl, turbarabas ja vabrikus ja kasutas seda õppimiseks Chalmersi Tehnika ülikoolis. Sellele järgnes rahvusvaheline stipendium Trondheimi ülikooli juures ja doktori väitekiri, mida hinnati nii kõrgelt, et Felix Aasmale omistati kohe dotsendi tiitel. Kooli vaheaegadel on töötanud mitmel pool, ka näit. L.M.E. juures Stockholmis, kus mitmed uurimistöö tulemused on registreeritud patentidena F. Aasma nimel. On töötanud ajutiselt professorina Lundi ülikooli juures ja praegu uurimisdotsendina Chalmersis.

Felix Aasma on rahulik ja tagasihoidlik töömees, kellest kõneleb ikka ja ainult tema töö ja selle tagajärjed, ta ise armastab rohkem vaikida. Sõbrana, koolivennana, ja EÜS-i kaaslasena on ta ustav ja truu. Abielus on ta muuseumi intendendi Helju-Karinagu, sünd. Isk ja neil on kolm toredat ja andekat last.

Sõbrad, tuttavad ja akadeemilised kaasvõitlejad soovivad juubilarile palju õnne ja jõudu edaspidiseks!

Madis Üürike.

Eesti "maa-arstidest"

Algus lk. 1

nende ridade kirjutaja onust. Vahepeal on selgunud, et Martin oli I Maailmasõja ajal Moskvas suure Vtorovi-nimelise sõjatööstuse juhatajaks. Ta oli abielus kellegi vene kindrali või krahvi tütrega, kelle eesnimi oli Niina. Kuna neil endil lapsi ei olnud, liikus onu Martin paar aastat enne oma väga varast surma ringi mõttega: adopteerida nende ridade kirjutaja, "võtta kasupojaks", kuid ta oma vastuseisu tõttu tuli tal sellest mõttest loobuda. Onu Martin Sander suri 6. mail 1923 (mitte 1924, nagu eelmise kirjutises eksikombel märgitud) ning tema riiklikud matused toimusid Pärnu-Jaagupi kalmistul juba 8. mail. Sel puhul ilmus "Päevalehes" esiküljel terve rida leinakuulutusi, milledest lubatagu tsiteerida alljärgnev säilinu: "Lühikese, raske haiguse järele 6. mail kell 12 igavesele unele uinunud Sw. War. Wal. mehaanika töökodade ülemat insener Martin Sander'it mälestavad kui oma lugupeetud juhatajat ja isamaa paremat poega. Mehaanika töökodade juhatus ja ametnikud".

See leinakuulutus ilmus 7. mail. Hiljem järgnesid veel leinakuulutused Sõjaministeeriumi ja vist ka Vabariigi Valitsuse, kindlasti aga Mehaanika töökodade tööliste poolt, kuna energiline, mustade-puurivate silmadega dip. ing. Martin Sander oli üldiselt hinnatud ja armastatud. Tema matuseid jälgis nende ridade kirjutaja 10-aastase poisikesena. Sõjaministeeriumi poolt olid puusärgi saatjaiks Tallinnast Pärnu komandeeritud kaks ohvitseri, kelledest üks kandis ka juhuslikult Sander'i nime, tolleaegne leitnant Sander, hilisem major ja 6. üks. jalaväepataljoni staabiülem. Martini ootamatust surmast akuutsesse kopsupõletikku näis kõige rohkem olevat vapustatud ta venelannast abikaasa Niina, kes matusetalituse kestel tegi korduvalt katseid hauda järele hüpata. See ei takistanud teda aga juba mõne nädala pärast ühe venelasest inseneriga samadest Mehaanika töökodadest Pariisi põgenema, enne muidugi kogu pärandivara sularahaks tehes.

See on kõik, mis on teada sellest tugevast isiksusest, häääst eestlasest, "suure näia" pojapojast, kes surres oli vaid 35 aastat vana. Täiendavate teadete eest meie vanema põlvkonna inseneride j.t. poolt ollakse väga tänulik.

ILMAR ARENS

Läti minister suri Kanadas

EDMONTON (VES) — Albertas, Kanadas, sai autoõnnetuse tagajärjel surma endine Läti majandusminister Artur Valdmanis, 61 a. vana. Kadunu elukäik on olnud alati omamoodi sensatsiooniline. Lätis nimetati teda omal ajal majandusala imelapseks ja sellena sai ta juba 29-aastaselt Läti vabariigi majandusministriks.

Ta asus pärast põgenikupäevi 1949. a. Kanadasse, kus sai New Foundlandi majandusala juhiks aastapalgaga 25.000 dollarit. See oli suurim palk, mis seal tollal maksti kõrgematele ametisikutele. Valdmanise tegevus majandusministrina New Foundlandis lõppes ootamatult 1954. a., kui teda süüdistati altkäemaksu võtmises, õigemini väljapressimises ühelt saksa kompaniilt. Ta mõisteti 4 aastaks vangi, vabanes aga enne tähtaega ja elas viimased aastad Edmontonis, Albertas.

Valdemanise surmaga seoses jutustavad läti lehed veel ühest sensatsioonilisest juhtumist tema elukäigus. Nimelt olnud Valdmanis 1940. a. arreteeritud ja surma mõistetud, kuid viimasel minutil päästnud tema Rootsi kuningas isikliku vahelesegamisega Moskva kaudu!

● Saksamaal, Pommernis, Moseli jõe ääres toimunud veinipidustusist võttis osa ka eesti rahvatantsurühm "Tungal", saades hea edu osaliseks. Rühmas tantsis kaasa ka Baltimores elunev Jüri Raidma, kes praegu teenib aega lennuväes ,asudes Weisbadenis. Teise "välismaalasena" tegi rühmas kaasa Lila Otter Liegest.

Saarte-rahva parklaevadest möödunud sajandil ja hiljem

Parklaevadeks kutsutakse suuri raapurjekaid. See purjekatüüp on meremehe elus üks tüütavamaid just oma raade ja neile hiivatavate klippurjede tõttu. Näha aga raalaeva oma purjedes on üks toredamaid mereelu pilte. See, nüüd juba vananenud purjekatüüp, eksisteeris üsna rohkesti veel läinud sajandi lõpul ja käesoleva sajandi algupoolel. Ja nagu teisedki meremehed ja laevaomanikud nii omasid neid ka hiidlased ja Hiiumaa mõisnikud.

On teada, et 1848.a. on ehitanud Suuremõisa Ungern-Sternberg Hiiumaal Suuresadamas, milline sadam kuulus peamiselt Suuremõisale, vähemal määral ka Hiiumaa teistele mõisadele, 400 neto-reg.-tonnilise parklaeva "Hijoma". A. 1863 on ehitanud krahv Evald Ungern-Sternberg jällegi Suuresadamas 388 neto-reg.-t. parklaeva "Andrease", mille ehitajaks on olnud hiidlane Paargu.

A. 1895 ehitati samatüüpi uus 750-tonniline "Andreas" hiidlase Peet Reha poolt. Kaks aastat hiljem, 1897, langes laev avarii ohvriks. Nimelt sõitis sellele Inglise kanalis otsa mingi inglise aurik, murdes "Andreaselt" ära pool ninatäävi, kliiverpoomi ja pukspriidi. Vigastus parandati ja purjekas jätkas oma teekonda.

Üks energilisemaid purjelaevanduse organiseerijaid oli ka Kärdla kalevivabriku noorparun Ernst Ungern-Sternberg, organiseerides vastava aktsiaseltsi. Sellesse aktsiaseltsi ei kuulunud mitte ainult mõisnikud, vaid ka kalevivabriku meistrid, ametnikud ja isegi töölised. Seltsi märkimisväärsemad purjekad olid "Adam", "Rota" ja "Tiidu".

Mõisnike kõrval edendas hiiu purjelaevandust aga palju kandvamalt saare lihtrahvas. Nii näiteks hiidlane Jaagu Mihkel Suurerannast ostis 1898. aastal Saksamaalt 270 standarti laadiva parklaeva "President Trotsche". Selle kõrval oli teiseks suuremaks hiiu parklaevaks kapten Kõmmusele jt. kuulunud 546 neto-registertonnine "Maria B. Korsch". Laev osteti 1897. a. samuti Saksamaalt. Sõitis pikki aastaid Euroopa ja Ameerika sadamate vahel kuni lõpuks hukkus Venetzueela rannikul. Veel omasid Kõmmus jt. parklaeva "Canada", 485 neto-reg.t., ja "Frühling" 375 neto-reg.t. Neist esimene osteti 1898. ja teine 1894.

Samuti omasid parklaevu ka saarlased. Sääl oli üheks merenduse organisaatoriks Jaen Teär, kelle laevaühingule kuulusid parklaevad "Cophandel", "Fortuna", "Brödrene", "Roc City", "Sagona" ja "Dora". Nagu neist nimedest nähtub, ei olnud siis veel kombeks välismaadelt ostetavaid laevu ümber ristida eestinimelisteks. Viimati nimetatud purjekatest on vabest huvipakkuvat peatuda parklaeva "Dora" juures. Purjekas osteti 1906. või 1907. a. selle otsesteks omanikeks olid J. Prants, J. Teär, Voldemar Horst, O. Tomasson, R. Faehlmann ja teised. "Dora" oli 1399 neto-reg.-tonni suur ja oli ehitatud 1881. Laev osteti jällegi Saksamaalt ja selle eest maksti 35000 Saksa marka. Kapteniks oli sellel algul Kõmmus ja hiljem Kurgo. Sellega navigeeriti õige kaugetel meredel, isegi Lõuna-Ameerika sadamate vahel. Kuna sääline kliima ei sobinud meie meremeestele, haigestus neid tihti malaariasse. Kord olnud seisukord laeval meeskonna suhtes niivõrd kriitiline, et kapten Kõmmus ainult pootsmani kaasabil jätkanud sõitu, selle kõrval veel haigeidki põetanud. Neid olnud kokku 18. Selline reis kestnud koguni viis päeva.

Parklaev "Dora" eestlaste käest äraminekust kirjutab E. Past oma "Jooni Eesti mereasjanduse minevikust" lk. 74—76 järgmist:

"Dora" läks 1911.a. lõpul teel Ühendriikides Rio de Janeirosse 6 päeva kestnud kõva tormiga lekiks (laskis vett sisse). Hoolimata alatisest pumpamisest selleks ehitatud tuuleveski kui ka käsipumpadega tõusis vesi laevaruumis üle 3 1/2 jala. Kui aga käsipumbal katkes kann, oli laev sunnitud sõitma Brasiiliasse Bahia sadamasse, kuhu jõuti 1. jaanuaril 1912. a., 9 jalga vett laevaruumis. Kurnav reis oli kestnud 106 päeva, millest 80 päeva pumbati vahetpidamatult ja käsitsi laevast vett välja. Bahias ei saadud aga kuidagi vigastust parandada. Tuuker käis küll laeva põhja all tihtimas, mis ei annud aga tagajärgi. Veoraha päästmiseks lasti siis vedurlaeval "Dora" vedada sihtsadamasse — Rio de Janeirosse, sest oma jõul ei olnud enam mõtet katsetada edasisõitu, kuna vesi, hoolimata vahet pidamata pumpamisest, oli tõusnud vahepeal laevaruumis juba 17 jala kõrguseni. Rio de Janeiros võeti laadung seest välja. Kuid vee sissevoolamine ei lakanud ega vähenenud. Kuna dokkimise võimalust ei olnud, müüsid omanikud laeva enampakkumisel umbes 9000 kuldrubla eest."

Artikli lõpuridades esitatakse 5-aastasest ookeanisõidust veel järgmist: "... üldkokkuvõttes selgus, et laeval oli olnud üldine sissetulek 149.933 kuldrubla, väljaminek 132.652 kuldrubla. Puhaskasu 17.281 kuldrubla".

Samade laevaomanike teise parklaeva "Sagona" saatus osutus aga veelgi traagilisemaks. Tulles kunagi ookeanireisult, mis ületati õnnelikult, hukkus purjekas Riia lahes. Sattus sääl tormi kätte, mis rebis purjed ja laev jäi abitult triivima. Kapten püüdis juhtida laeva Väinajõe suudmest sisse.

Sissesõidukanalis lõi aga laev suure lainega paar korda vastu merepõhja, kaotas juhitavuse ja paiskus madalikule, kus see hävines täielikult. Õnneks pääses aga selle meeskond päästepaadiga randa.

E. VRAGER

Lühiteated Ameerikast

■ UNO DELEGATSIOONIDE julgeoleku kindlustamine annab New Yorgi politseile nii palju tööd, et linna on palunud keskvalitsuselt toetust politseivalve ülalpidamiseks.

■ NEEGRITE MUSTA PANTRI organisatsioon tuli Philadelphias kokku n.n. "revolutsioonilise rahva konverentsile", kus m.h. töötatakse välja "uus USA konstitutsioon". Ruumid andis Temple'i ülikool.

Külalisi

Ühendriikidest saabus Stockholmi oma vanematele külla prof. Heino Ambros abikaasa Lydiaga. Nad sõitsid pärast mõnepäevast külastust tagasi New Yorki.

Kanadast viibis lühemal külastusel Stockholmis oma abikaasa juures Kanada Eesti Abistamiskomitee esimees õpetaja Bruno Ederma.

---

†

Oma armastatud venda

Harald Sergo't

* 11. 9. 1918 Käinas
† 25. 8. 1970 Tallinnas

mälestavad leinas

VERA
ELMAR
abikaasaga
VALENTIN
perekonnaga